



ORSZÁGÚT I. ÉVFOLYAM, 3. SZÁM
WWW.ORSZAGUT.COM
MEGJELENIK KÉTHETENTE

FŐSZERKESZTŐ:
FALUSI MÁRTON
FŐSZERKESZTŐ-HELYETTES:
KIRÁLY FARKAS
OLVASÓSZERKESZTŐ:
BALOGH CSABA
SZERKESZTŐK:
FARKAS ÁDÁM KÉPZŐMŰVÉSZET
PÁSZTOR PÉTER TUDOMÁNY
RÓNAI BALÁZS ZOLTÁN SZÉPIRODALOM
WINDHAGER ÁKOS ELŐADÓ-MŰVÉSZET
ONLINE KONCEPCIÓ:
BALOGH ÁKOS GERGELY
ONLINE:
FEKETE-SZALÓKY ZOLTÁN
KORREKTOR:
KÁLLAY SAROLTA
KIADJA:
MAGYAR SZEMLE ALAPÍTVÁNY
FELELŐS KIADÓ:
ENTZ GÉZA
SZERKESZTŐBIZOTTSÁG:
ALEXA KÁROLY
FARKAS ÁDÁM ELNÖK
GAZSÓ L. FERENC
KODOLÁNYI GYULA
KULIN FERENC
MEZEY KATALIN
M. KISS SÁNDOR
OROSZ ISTVÁN
ZELNIK JÓZSEF
BORÍTÓ:
UTISZ
DTP:
HELTAI ÁKOS
BETŰTÍPUSOK:
HUNGARUMLAUT AMEN, MENOE GROTESQUE
SORKIN TYPE MERRIWEATHER
KIADÓHIVATAL:
1067 BUDAPEST, EÖTVÖS U. 24.
TELEFON: 06-1 311-6477
SZERKESZTŐSEG@ORSZAGUT.COM
NYOMTATÁS ÉS FELDOLGOZÁS:
IPRESS CENTER CENTRAL EUROPE ZRT.
FELELŐS VEZETŐ: BORBÁS GÁBOR
ISSN:
2677-0148

Nº3

- 4 Soós Eszter Petronella beszélgetése
Pierre Manent-nel az iszlám kihívásról
- 8 Sándor L. István: Szüksége van-e
kortárs drámára a mai magyar színháznak?
- 10 Egedy Gergely a Brexitről
- 14 Vári Fábián László versei
- 15 Wirth Imre verse
- 16 Kulín Ferenc a Nemzeti Alaptantervről
- 19 Marno János versei
- 20 Kiss Eszter Veronika: A zene mint inspiráció
és eszköz Térey János műveiben
- 23 Balázs Imre József
Király Lászlóval és Szilágyi Istvánnal beszélget
az Utunk és a Helikon műhelyéről
- 27 Márkus Béla kritikája Szilágyi István könyvéről
- 28 Irodalmi összeállítás
a Helikon szerkesztőinek műveiből
- 31 Bene Zoltán: Temesi Ferenc életműkiadása
- 32 Kerékgyártó György novellája
- 36 Alexa Károly: Faludyt újraolvasva
- 38 Pusztai Virág: Szabados Árpád alkotásai között
- 40 Farkas Attila:
Az állam egy magyar bankár szemével
- 42 Wesselényi-Garay Andor hozzászólása
Entz Géza Múltunk jövője című írásához
- 45 Bánki Éva: Telepi tyúk
- 46 Gazsó L. Ferenc: Levél a táborból

Lét-közelben

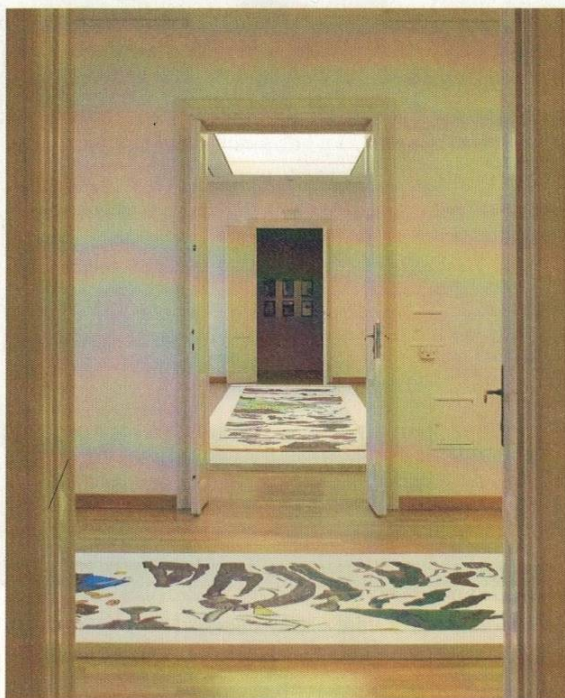
Szabados Árpád alkotásai között

Pusztai Virág

A szegedi Regionális Összművészeti Központ, a REÖK 2007-es megalakulása óta küldetésének tekinti, hogy a XX. századi és a kortárs magyar művészet legnagyobb mestereinek életművét a közönség elé tárja, és elősegítse, hogy e művészek megtalálják a helyüket a hazai képzőművészeti kánonban. Ebbe a koncepcióba illeszkedik a „Lét-közel” művészeti című kiállítás, amely Szabados Árpád mintegy kétszáz alkotását vonultatja fel, a Magyar Ede által tervezett szecessziós palota két szintjén.

Szabados Árpád, a XX. század második felének egyik legjelentősebb és legnagyobb hatású hazai képzőművésze 2017-ben hunyt el. Noha igen termékeny alkotó volt, és élete során csaknem kilencven egyéni és háromszáz csoportos kiállításon mutatták be a munkáit, kevés tárlat adott átfogó képet a pályájáról. Ilyen értelemben a jelenlegi kiállítás adósságot törleszt – ahogyan ezt Nátyi Róbert, a REÖK művészeti vezetője, a tárlat egyik kurátora is megjegyezte a 2020. február 1-jei megnyitón, és kiemelte annak jelentőségét, hogy erre a művész szülővárosában, Szegeden kerülhetett sor.

KIÁLLÍTÁS-
ENTÉRIÓR



A KLASSZIKUS GRAFIKÁTÓL

A MONUMENTÁLIS FESTMÉNYEKIG

Szabados 1968-ban grafika szakon végzett a Magyar Képzőművészeti Főiskolán, mesterei között tudhatta Szent-iványi Lajost, Ék Sándort és Raszler Károlyt. A kiállítás az ezt követő időszakban született képekkel indul: ekkor még elsősorban ceruza- és ecsetrajzok, szitanyomatok, linómetszetek kerültek ki a keze alól – ezekkel lépett a klasszikus magyar grafikát megújító nemzedék soraiba. A technika, a mesterség tökéletes elsajátításáról tanúskodnak az ekkor készült, a vonal kifejezőerejére alapozó rajzok. Ebből a korszakból látható például a *József körút 67. lakói*, illetve a *József körút 67. tárgyai* (1973–74) című alkotások, amelyek gazdag részleteiben mély emberi történetek bújnak meg.

A tárlat azonban nem kifejezetten kronologikus, inkább tematikus csoportosításokban szemlélteti az életművet, amelyekhez Szabados Árpád tanítványa és pályatársa, Sinkó István válogatott képeket, aki – Nátyi Róbert mellett – a kiállítás másik kurátora. Elmondása szerint Szabados munkásságában 1983–1984 után jelentek meg a színes rajzok és litográfiák, majd a festmények. A kiállítás első szintjén ezekből látható egy válogatás. Itt kaptak helyet – a padlóra kiterítve – monumentális, csaknem tíz méter hosszú tekercsképei is, amelyek a *XX. századi kifestőkönyv* (1992–93) címet viselik. „És azokon a tekercseken, akár egy vizuális, de lényegében elbeszélő karakterű naplóban egymás mellé került minden, ami nélkülem vagy éppenséggel velem történt: az eltaposott béka ugyanúgy a történet része lett, mint a jobbra-balra kirobbant háborúk jelei. Ösztönösen festettem, többnyire éjszaka, és ahogy terítettem ki a papírt, sokszor elfelejtettem, mi van a föltekert részekén. Ez a tekercs bizonyos értelemben inkább én vagyok, mint néhány koncentráltabb munkám” – olvasható az alkotótól származó idézet a kiállítóterem falán.

KALANDOZÁSOK

A MODERN IRÁNYZATOK KÖZÖTT

Szabados életpályája a történetmesélő grafikától távolodó nagy ívet járt be. A modern művészeti áramlatokat úgy integrálta, hogy közben mindvégig megőrizte sajátos látásmódját, egyéniségét. Alkotásain – nagyfokú játékosággal – jelentek meg az expresszív, majd szürrealisztikus elemek. A racionálistól mindinkább a megfoghatatlan dolgok, létállapotok, történések, érzelmek és

gondolatok megjelenítése felé mozdult el, és kísérletezni kezdett a képzőművészet alapelemeinek, a fénynek, a térnek, az időnek és a jelhagyásnak a megragadásával is. A tárlaton helyet kaptak konceptuális munkái, fotókísérletei, ofszetnyomatai.

Más munkáiban viszont annál nagyobb szerepet játszik az érzékiség és anyagiség. Egy kisebb terem félhomályából éles fény rajzolja ki az *Eszközátalakítás* (1980) című sorozatot. A fából készült, egymást átszúró késeket mintázó alkotás mögött kis, színes ofszeteken különféle helyzetekben jelenik meg a kés motívuma. Az 1995 és 2004 között keletkezett *Hölgyek* című sorozatban szintén hangsúlyos az érzékiség és a testiség, de nem olyan súlyos és metsző jelenlétvességgel, ahogy a késkompozícióknál látható, inkább többértelmű torzókban, részletekben. Megjelennek rajtuk a növényi motívumok és a gyermekrajzokra emlékeztető vonások is, amelyekre a felső szintre érve további példákat látunk.



SZIMMETRIKUS SOROZAT

A GYERMEKRAJZOK ÖSZINTESÉGÉVEL

A palota felső szintjén kiállított színes, látványos és monumentális festményeken visszaköszönnek többek között a már megismert lény-növény viszonyrendszerek, meg elevenedő ligetek, valamint a művész egyedi értelmezésű természeti motívumai, madarai, amelyek az általános struktúra és az egyediség viszonyát is boncolgatják. Közöttük megtalálható a tárlat emblematikus képe: a *Madaras III.* címet viselő, 2005-ös akrilfestmény került fel a plakátokra.

A kiállítást megnyitó Beke László művészettörténész kiemelte, hogy Szabados Árpád komolyan érdeklődött a gyermekrajzok és a dilettánsok kifejezőmódja iránt. A Reök-palotában láthatók azok a kísérletei is, amelyek a gyerekekre jellemző firkák őszinte, gátlások nélküli, szabad és önfeledt ábrázolásmódját veszik kölcsön. „Izgattott, hogy a dilettáns vagy a gyerek hozzá mer nyúlni olyan problémákhoz is, amelyekhez képzett művész sosem” – olvashatjuk Szabados Árpád vallomását az 1998–99-es *Mumik sorozatból* származó festmények mellett.

LÉT-KÖZELBŐL A FÉNYBE

1999-ben az Ernst Múzeum mutatta be az eddigi legnagyobb merítést Szabados Árpád munkásságából. A Reök-palotában látható tárlat viszont az ezredforduló utáni másfél évtizedben keletkezett alkotásaiból is kínál egy válogatást. Az újabbak közé tartozik például a 2007–2008-as *Szimmetrikus sorozat* és a *Kis képek sorozat*, amelyek a művész hagyatékából kerültek a kiállítótérbe. A 2015-ös *Szepezd sorozat* a kiállítás és egyúttal az életmű záróakkordja.

Szemben a *Kis képek* erős színeivel, sötét tónusaival, e képek halványak, éteriek, nyitottak: néhol szinte észre sem vehető a vásznak és a fehér fal határa. A művész utolsó alkotásait lágy fény derengi be. Átaluk a szemlélő is feljebb emelkedhet azoktól a művészi problémáktól és lét-közel dilemmáktól, amelyekben – az előző termeket végigjárva – elmerülhetett.

A NAGY HATÁSÚ MESTER

Szabados Árpád életében az alkotás mellett kiemelt szerepet játszott a művészetszervezés és az oktatás. 1970 és 1984 között a *Mozgó Világ* képzőművészeti szerkesztőjeként tevékenykedett. Alapítója a Magyar Nemzeti Galéria Gyermek és Ifjúsági Képzőművészeti Műhelyének, amelynek fő célja, hogy a kortárs művészet kérdéseit beépítse az alkotói folyamatokba, és gondozza a tehetségeket. Sinkó Istvánt is e műhely révén ismerte meg, ekkor kezdődött negyvenhat évig tartó barátságuk. A kiállítás kurátora – aki kezdetben mestereként tisztelte Szabados Árpádot, később pedig maga is műhelyvezető lett – elmondta, hogy nagyon emberi, szellemileg telített módon vezette a szakkört. Végtelenül kedves ember volt, de megtartott egyfajta szigorúságot mind önmagával, mind a tanítványaival és kollégáival szemben: következetesen ragaszkodott az elveihez. Sokaknak segített, hogy ráleljenek a saját művészi útjukra, és sokakra gyakorolt életre szóló hatást. Tanítványai a mai napig rendszeresen találkoznak, ápolják az emléket, és viszik tovább szellemi örökségét. Ő maga önéletrajzában így fogalmazott: „Az életművem részének tekintem a több mint negyvenéves tanári munkámat és oktatásszervezési tevékenységemet.”

A GYIK műhelyben 1975 és 1988 között végzett munkája mellett 1984-től a Magyar Képzőművészeti Főiskola tanáraként dolgozott, majd 1995-ben annak rektora lett. 2013-ban a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagjává választották. Közben számos díjjal ismerték el érdemeit: 1970-ben Derkovits-ösztöndíjat, 1976-ban Munkácsy Mihály-díjat kapott, 1990-ben a Magyar Köztársaság Érdemes Művésze lett – hogy csak a legfontosabbakat említsük.

AZ UTÓKOR FELELŐSSÉGE

Mindezek ellenére Szabados Árpád életműve még nem került méltó helyre a kortárs képzőművészeti kánonban. A kiállítás és az ahhoz kapcsolódóan rövidesen megjelenő monográfia remélhetőleg elindítja a gazdag és sokrétű életmű részletes feldolgozását és elemzését, megszületnek azok a tanulmányok, amelyek feltárják a művészetében tetten érhető és a művésze által kiváltott hatásokat. És minden bizonnyal további összegző, vagy az életműnek egy-egy korszakát, tematikai egységét bemutató tárlatokra is sor kerül a közeljövőben.